

Økonomistyring i kommuner nesten uten økonomisk handlingsrom

Rune Bye og Sigmund Engdal, nettverkssamling 23. april 2025

*«En selvstendig, effektiv og
nyskapende kommunesektor»*

Styrer mot et underskudd på 268 millioner

Christian Eikeland

PUBLISERT 09.10.2024 - 17:32

Kristiansand kommune går mot et underskudd i år på 268 millioner kroner. Dette kom frem da økonomidirektør Terje Fjellvang presenterte de foreløpige tallene for formannskapet onsdag der han kalte den økonomiske situasjonen i Kristiansand for dramatisk.

Jædrelandsbladet

Bedre økonomi enn fryktet

NrK.no

Det ordinære netto driftsresultatet ligger an til å gå i pluss på 64 millioner kroner. Korrigert netto driftsresultat ble på minus 63 millioner kroner.
 – Det er 140 millioner bedre enn budsjettet, opplyste han.

Fersk rapport: Kommunen går mot 50 millioner i underskudd

MILLIONSMEL: Melhus kommune styrer mot et stort underskudd, det viser en fersk rapport. Foto: Andreas Haakonsen

Av Andreas Haakonsen

Publisert: 09.10.24 08:47

Del

Tronderbladet

Merforbruket er større enn ventet – kaller inn til ekstraordinært møte

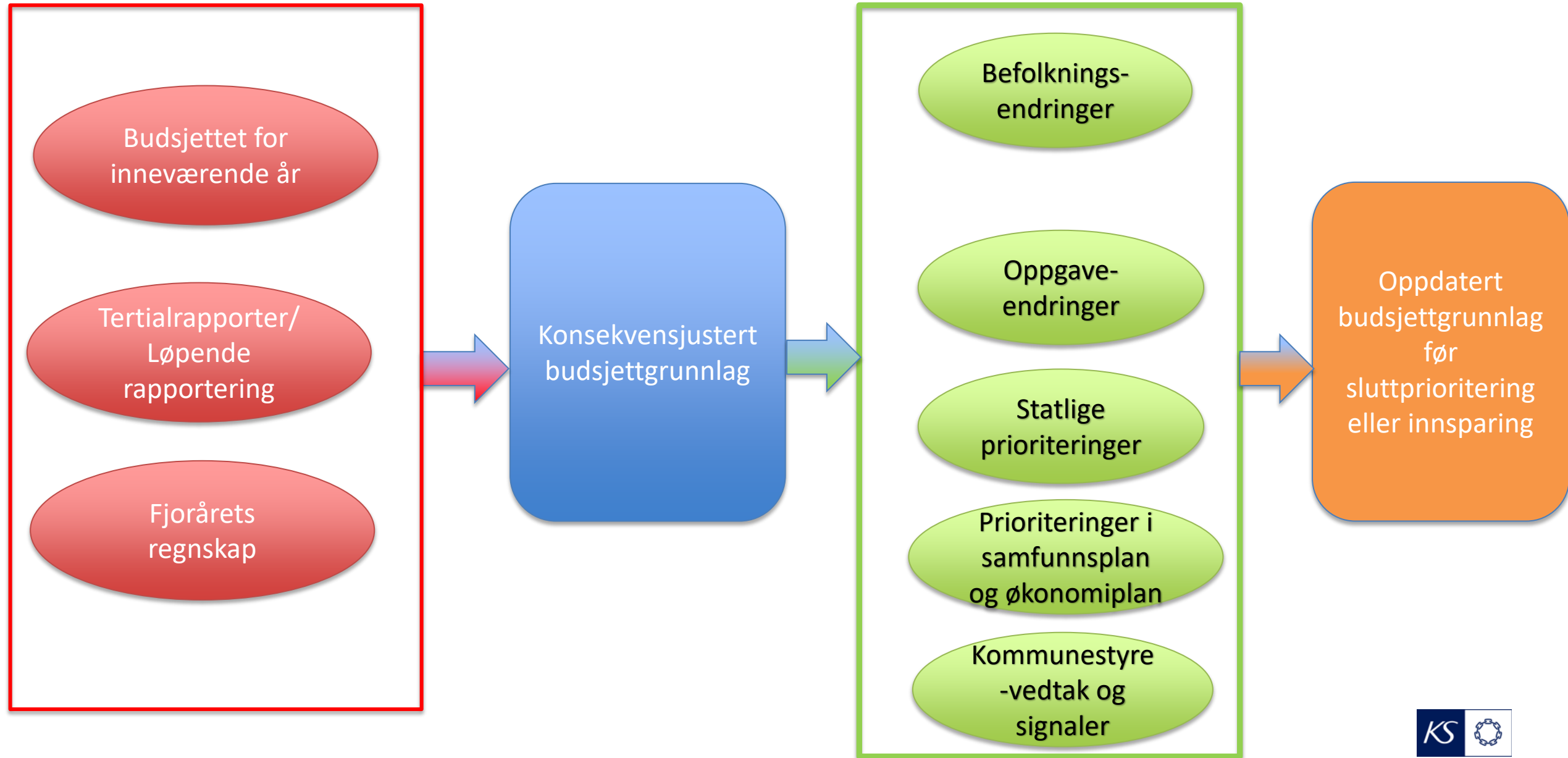

NrK.no

Melhus kommune hadde et driftsunderskudd på 145 millioner kroner i fjor. Det kom fram under et ekstraordinært kommunestyremøte i går kveld.

Budsjettgrunnlaget

God økonomistyring - Et realistisk budsjett er en god start

- Er inneværende års bevilgninger **konsekvensjustert** i budsjettgrunnlaget?
 - Tertialrapportene er mer oppdatert enn vedtatt budsjett for inneværende år.
 - Fjorårets regnskap kan også inneholde viktig informasjon
 - Korrigeringer gjelder både pluss og minus
 - Eksempler:
 - Tertialrapportene viser at det er flere/færre tjenestemottaker med omfattende behov
 - Flere eller færre innbyggere med behov for økonomisk sosialhjelp
 - Flere eller færre barn plassert av barnevernet
 - Utviklingstrender over tid
- Er økonomiske konsekvenser av forventede befolkningsendringer innarbeidet i budsjettet (omtales ofte som naturlig utvikling)?
 - Flere innbyggere over 80 år/85 år vil sannsynligvis føre til økte behov innen pleie og omsorg
 - Flere/færre barn og unge i skole og barnehage

Et realistisk budsjett er en god start (2)

- Er det tatt høyde for endringer fra statlig side i statsbudsjettet (ofte varslet i kommuneproposisjonen)?
- Er kommunestyrevedtak med effekt for kommende år innarbeidet?
- Kommuner uten økonomisk buffer bør i tillegg legge til grunn et forsiktighetsprinsipp. For eksempel vil dette gjelde:
 - Innbyggeranslag 1.1 i budsjettåret (skatt og inntektsutjevning)
 - Renteutviklingen
 - Usikre inntekts-/utgiftsanslag, f.eks. toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester, større vedlikeholdsprosjekter og pensjonskostnad
 - Effekt av innsparingstiltak
- Først når punktene foran er på plass har man et godt grunnlag for å starte arbeidet med balansering av budsjettet

Økonomirapportering gjennom året – ikke bare «kjekt å vite»

1. tertialrapport er særlig viktig om det er behov for kutt eller innsparinger

Eksempel fra en kommune med økonomisk buffer,

1. tertial 2024,

Kommuneloven

§ 14-5. Årsbudsjettets bindende virkning.

Budsjettstyring

3. ledd:

Kommunedirektøren skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet.

Bevilgningsoversikt - Drift (§ 5-4.1)	Opprinnelig budsjett		Regulert budsjett
(beløp i 1000 kr)	2024	Regulering	2024
Sum netto driftsutgifter	1 636 900	25 472	1 662 372
Sum generelle driftsinntekter	-1 662 731	6 629	-1 656 102
Netto finansutgifter	170 252	7 464	177 716
Bruk av disposisjonsfond	-16 502	-39 565	-61 686

Hadde ikke kommunen hatt økonomisk buffer hadde kommunen måtte gjøre budsjettkutt på nesten 40 mill. kroner

Hvem av nettverkskommunene må tenke på kommunens egen skatteinngang i økonomioppfølgingen ?

Nei, er kun landets skatteinngang som har betydning.

Hareid
Tingvoll
Eidskog
Åsnes
Os
Steinkjer
Rennebu
Røros
Holtålen
Levanger
Indre Fosen
Kåfjord
Kautokeino

Kanskje (om det blir ekstra stor skattevekst i kommunen), men landets skatteinngang har uansett størst betydning

Sør-Varanger
Vardø
Røyrvik

Ja, både kommunens og landets skatteinngang har betydning

Nesbyen

Forslag til prinsipper - administrativt budsjett- og økonomiarbeid

- Budsjettrammene er bindende og setter rammene for aktivitet og tjenestetilbud
 - Ved uforutsette merutgifter/mindreinntekter i en tjeneste må tjenesten fremme forslag til hvordan merforbruk/mindreinntekter kan dekkes inn
 - Urealistiske budsjettforutsetninger må meldes til kommunedirektøren umiddelbart
- Kommunedirektøren har ansvaret, men vi anbefaler at det tenkes helhetlig ledelse
- Støtte og oppfølging av tjenestene fra økonomienheten

Administrasjon og politikk i kommuner med lite økonomisk handlingsrom

- Kommunestyret må gis mulighet for å medvirke på et tidligst mulig tidspunkt i arbeidet med budsjett- og økonomiplan.
 - Kommunestyret bør fastsette et årshjul for økonomiarbeidet
- Tydelig rolleavklaring og rolleforventninger. Fastsett prinsipper for prinsipper samhandling
- Blir neppe feil å tenke lagbygging – kommunen er til for innbyggerne

Men ikke all aktivitet skjer i kommunens organisasjon, hva når tjenestene leveres gjennom ulike former for kommunesamarbeid?

- Eierstyring

- Vurder om ansvar for oppfølging av eierstyringen bør legges til et politisk organ, f.eks. formannskapet
- Rutiner for dialog mellom eierrepresentanter i de ulike samarbeidene (f.eks. representantskapsmedlemmer i IKS) og eierstyringsorganet i kommunen
- Administrative vertskommunesamarbeid

- Kommunens forventninger mht. tjenesteleveranser fra samarbeidet

Rammene i kommuneøkonomien

Rune Bye og Sigmund Engdal, nettverkssamling 23. april 2025

*«En selvstendig, effektiv og
nyskapende kommunesektor»*